

Aan:

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Digitale Zaken
Per email: cie.DIZA@tweedekamer.nl

Uw ref. : 2022Z06848
Onze ref. : SPF20220511
Datum : 11 mei 2022
Betreft : Schriftelijke inbreng Privacy First omtrent *artificial intelligence*

Geachte heer/mevrouw,

Op 7 april jl. ontving Stichting Privacy First een verzoek van de commissie voor Digitale Zaken voor het leveren van schriftelijke inbreng omtrent *artificial intelligence* (hierna: AI). Deze brief is een antwoord op de vragen die in het verzoek zijn gesteld. Eerst wordt ingegaan op de vraag welke drie aanbevelingen uit het WRR-rapport de meeste aandacht van Digitale Zaken verdienen.¹ Vervolgens wordt inbreng geleverd over lacunes of ongewenste overlap in wet- en regelgeving in het kader van AI.

Top drie aanbevelingen

Ten eerste is het van belang dat wordt ingezet op aanbeveling 6 uit het rapport: ‘*Draag zorg voor een goede terugkoppeling tussen de ontwikkelaar van AI, de gebruiker ervan en de personen die er in de praktijk de consequenties van ondervinden*’. Deze aanbeveling ziet op fundamentele waarden zoals non-discriminatie en rechtvaardigheid. Inmiddels zijn legio voorbeelden bekend van AI die bepaalde groepen en/of individuen marginaliseert, discrimineert of anderszins achterstelt. Hoewel deze gevolgen bij de ontwikkeling van een AI vrijwel nooit worden beoogd, zijn ze toch aan de orde van de dag wanneer geen adequate waarborgen worden ingebouwd. Denk hierbij aan *bias* (of vooringenomenheid) die ontstaat door historische vertekening. Wanneer de data niet representatief is voor de werkelijkheid, leert de AI dat bepaalde verhoudingen accuraat zijn en doet op basis daarvan voorspellingen. Dat was bijvoorbeeld het geval bij Amazon, dat een AI ontwikkelde om cv’s van sollicitanten te beoordelen. Hierbij trainde Amazon de AI met cv’s van aangenomen sollicitanten in de voorgaande tien jaar. Alhoewel *gender* geen criterium in het systeem was, kende de AI een hogere score aan mannen toe. Dat kwam doordat, historisch gezien, meer mannen dan vrouwen in de techsector werken. Uiteindelijk werd het systeem geheel geschrapt omdat de AI niet bruikbaar was door deze discriminatie.²

---

¹ WRR, *Opgave AI. De nieuwe systeemtechnologie* (2021).

² J. Dastin, *Amazon scraps secret AI recruiting tool that showed bias against women*, Reuters 11 oktober 2018, <https://www.reuters.com/article/us-amazon-com-jobs-automation-insight-idUSKCN1MK08G> (geraadpleegd 9 mei 2022).

Bovenstaand voorbeeld geeft de noodzaak voor een gedegen samenspel tussen ontwikkelaar, gebruiker en personen die in de praktijk de consequenties ondervinden (hierna: betrokkenen) weer. Wanneer een ontwikkelaar, i.c. Amazon, feedback van zowel eventuele gebruikers als betrokkenen ontvangt, wordt duidelijk waar eventuele *bias* in het systeem aanwezig is. Vervolgens kunnen mitigerende maatregelen worden genomen om deze *bias* te beperken of elimineren. Dit draagt bij aan een klimaat van ethisch verantwoorde, transparante AI waarbij burgers juist gebaat zijn bij AI, in plaats van een slachtoffer te worden. Met name voor de overheid, die zich dient te houden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, is het noodzakelijk om gebruikers en betrokkenen integraal bij de ontwikkeling van AI te betrekken.³

Ten tweede is aanbeveling 8 belangrijk, te weten: *‘Stuur via wetgeving actief op ontwikkelingen rondom surveillance en dataverzameling, de scheve verhouding tussen publiek en privaat in het digitale domein en machtsconcentratie’*. AI jaren is de macht van grote (tech)bedrijven een heikel punt. Recent is overeenstemming bereikt in de EU over de Digital Markets Act, een wet die de ‘poortwachters’ (lees: techgiganten) voor digitale markten aan moet pakken.⁴ Deze wet geeft aan dat machtsconcentratie bij grote bedrijven onwenselijk is en dat ingrijpen genoodzaakt is. Wanneer de macht geconcentreerd is bij enkele grote spelers, zorgt dit ervoor dat de overheid steeds moeilijker in kan grijpen. Zoals het WRR-rapport aangeeft, zijn deze bedrijven in staat om langdurig en verstrekkend richting te geven aan de ontwikkeling en het gebruik van AI.⁵ Daarom dient Nederland zorg te dragen voor het opbreken van die machtsconcentratie, door bijvoorbeeld in te zetten op eigen AI-centra en het aanpassen van mededingingswetgeving.⁶

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met surveillance en dataverzameling door AI. Hoewel deze twee aspecten – zoals veel elementen van AI – onderhevig zijn aan privacywet- en regelgeving zoals de AVG⁷, is een integrale aanpak in het kader van AI gewenst. Middels AI kan surveillance en dataverzameling exponentieel groeien. Immers, systemen ontwikkeld voor bijvoorbeeld gezichtsherkenning worden steeds beter en AI die data van het internet schraapt, levert digitaal goud voor menige organisatie op. Daarom dient de overheid actief in te zetten op de aanpak van deze twee toepassingen van AI, om fundamentele waarden zoals privacy en autonomie van burgers te garanderen.

Deze top drie eindigt met aanbeveling nummer 5: *‘Versterk de capaciteit van maatschappelijke organisaties om hun werk te verbreden naar het digitale domein, in het bijzonder met betrekking tot AI’*. In het WRR-rapport wordt Privacy First genoemd als organisatie die AI goed in het vizier heeft.⁸ Wij zetten ons middels onze stichting in voor het recht op privacy en de persoonlijke vrijheid van leefomgeving. Daarmee zijn organisaties als de onze een belangrijke belanghebbende in het maatschappelijk debat omtrent AI. Toch

---

³ Voor zowel de publieke als private sector geldt daarnaast overige relevante wet- en regelgeving zoals o.a. het EVRM en de Grondwet.

⁴ In Nederland ook wel de Wet inzake digitale markten genoemd.

⁵ WRR, *Opgave AI. De nieuwe systeemtechnologie* (2021), p. 429.

⁶ E.g. de Mededingingswet.

⁷ Algemene verordening gegevensbescherming.

⁸ WRR, *Opgave AI. De nieuwe systeemtechnologie* (2021), p. 419.

dient een bredere waaier aan belangenorganisaties te worden betrokken bij het discours. Hierbij kan worden gedacht aan het Armoedefonds, de FNV en Vluchtelingenwerk. Deze organisaties zijn bij uitstek geschikt om te waken voor *bias* die bepaalde groepen en individuen mogelijk benadeelt of het kenbaar maken van bepaalde, minder voor de hand liggende belangen. Daarom dient de overheid deze organisaties te betrekken in het debat rondom AI en ook subsidies aan hen te verstrekken ten behoeve van bijvoorbeeld kennisverbreding.

Lacunes en overlap in wet- en regelgeving

Hoewel wetten en verdragen zoals het EVRM, de Grondwet en het EU Grondrechten Handvest ook relevant zijn voor AI, beperkt deze brief zich tot het voorstel van de AI Verordening (hierna: AIV).⁹ Dit voorstel is een goed begin om AI te reguleren, maar het bevat toch enkele noemenswaardige gebreken.

Ten eerste ontbreken rechten van betrokkenen in zijn geheel in de AIV. In deze wet dient een parallel getrokken te worden naar de AVG, waarin betrokkenen een set rechten hebben gekregen die zij kunnen uitoefenen in het kader van gegevensverwerking. Zowel de AIV als de AVG trachten de grondrechten van EU-burgers te beschermen.¹⁰ Daarom is het des te vreemder dat de persoon die de consequenties van AI ondervindt geen rechten heeft om bijvoorbeeld inspraak te hebben bij de ontwikkeling van AI-systemen en het vaststellen van standaarden, of het indienen van een klacht over AI. Ten tweede dient verduidelijkt te worden wat ‘uitsluitend militaire doeleinden’ zijn.¹¹ Zo kan een AI voor zelfrijdende auto’s eveneens worden ingezet voor autonome gevechtsdrones. Dit punt haakt aan op het laatste punt: AI kan op meerdere manieren worden ingezet. In de AIV is een reeks verplichtingen opgenomen voor het evalueren en beoordelen van de risico’s van AI-systemen. Echter, dat is vrijwel onmogelijk. Zo zijn veel AI-systemen dynamische producten die continu evolueren, worden aangepast en op andere manieren worden ingezet. Daarom is het op voorhand onmogelijk om alle risico’s in kaart te brengen, terwijl die verplichting enkel rust op degene die het systeem ontwikkelt of het in de handel brengt. Hier is sprake van een hiaat in regulering aangezien een risicobeoordeling door zowel de ontwikkelaar als de gebruiker moet worden uitgevoerd. In dat geval is de risicobeoordeling namelijk een integraal onderdeel van de AI-lifecycle, in plaats van een checklist vooraf. Ondanks dat de AIV meer gebreken bevat, zijn de hierboven genoemde bezwaren in onze optiek het meest van belang om de rechten van burgers te beschermen en Nederlandse fundamentele waarden zoals rechtvaardigheid en non-discriminatie te respecteren.

Desgewenst zijn wij graag bereid om bovenstaande aspecten nader toe te lichten.

Hoogachtend,

mr. Steven F.A. Derks
adviseur Privacy First

---

⁹ Resp. Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, Voorstel voor een wet op de artificiële intelligentie.

¹⁰ Overweging 1 jo. art. 1 lid 2 AVG en o.a. overweging 1, 2, 5, 13, 15 AIV.

¹¹ Overweging 12 jo. art. 2 lid 3 AIV.